

Почетак буне на дахије

Први део

Певај, брате

Камионџије

ПРВИ СРПСКИ УСТАНАК ДРУГИ ДЕО

СТРАХОВЛАДА
ДАХИЈА
(1801-1804)

- Повратак јаничара у Београдски пашалук
- Убиство Хаџи Мустафа паше

17. *Энциклопедия Кирилла и Мефодия*. *История России*. 1992. *Москва*. *Иллюстрация к статье «История России»*

УЗРОК И ПОВОД ЗА ИЗБИЈАЊЕ УСТАНКА

- Узрок: тежак живот српског становништва
- Повод: сеча кнезова
(од 4. до 10. фебруара 1804. године)

СЕЧА КНЕЗОВА

- Дванаест кнезова из ваљевске нахије
- Алекса Ненадовић и Илија Бирчанин

ЗБОР У ОРАШЦУ

- Сретење 14. фебруар 1804. године, Марићебића јаруга
- Одлука о подизању устанка
- Избор Карађорђа за вођу устанка

УСТАНИЧКА 1805. ГОДИНА

- Преговор Бећир паше са устаницима
- Убиство дахија
- Битка на Иванковцу - прерастање буне на дахију у устанак против турске власти

УСТАНИЧКЕ БОРБЕ 1806. ГОДИНЕ

- Бој на Мишару
- Бој на Делиграду
- Ослобођење Београда

СЛОМ УСТАНКА

- До слома устанка дошло је 1812—1813. године. Руси, савезници устаника, морали су да се повуку назад у Русију јер је Наполеон нападао.

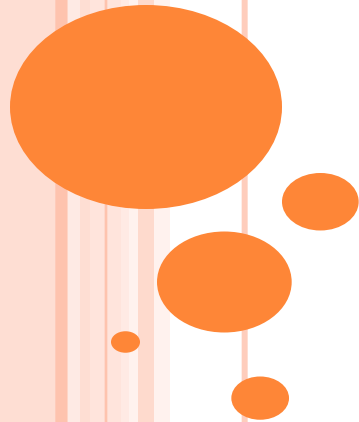
БИТКА НА ЧЕГРУ

СЕЧА КНЕЗОВА

БУНА НА ДАХИЈЕ

НАЈЧЕШЋА ПИТАЊА

Ко су биле дахије?

- **Дахије** су биле вође османлијских јањичарских јединица у Београдском пашалуку којим су управљали независно од централних власти од 1801. до 1804. године.

Узрок сече кнезова?

- **Сеча кнезова** је погубљење српских народних главара 1804. године које су спровеле дахије. Она је била непосредни повод за избијање Првог српског устанка.

ОПИС ЛИКОВА

ИСТОРИЈА

- **Кнез Илија Бирчанин (1764 - 1804)**
- Кнез Илија Бирчанин је био окнежен 1794. године за обор-кнеза подгорске кнежине ваљевске нахије. Пошто је он пореклом Ненадовић, а обор-кнез Алекса Ненадовић је био старешина тамнавске и посавске кнежине ваљевске нахије, иста породица је управљала са три од четири кнежине ваљевске нахије.

ПЕСМА

- **Илија Бирчанин** је у песми приказан као обор-кнез кога су погубиле турске дахије јер су сматрале да он има велики утицај на српски народ. У песми је описан као велики јунак који са собом увек носи буздован и има дуге бркове. Мрзео је Турке.
 - “Кад Турчина у кнежини нађе, топузом му ребра испребија”.
-

ИЛИЈА БИРЧАНИН (1764-1804)

ДАХИЈЕ

ИСТОРИЈА

- У периоду од 1791. до 1798. године, јањичарима је био забрањен приступ Београдском пашалуку. Након повратка, међу јањичарима су се посебно истакле четворица њихових вођа: Аганлија, Кучук-Алија, Мула Јусуф и Мехмед-ага Фочић. Њих четворица су 1801. године извршили неочекивано убиство на дотадашњег београдског везира Хаџи-Мустафа пашу. Након убиства, дахије су поделиле пашалук између себе на четири једнака дела и завеле своју страховладу – владавину терора. Дахије су управљале самостално, односно без одобрења. Разноврсна насиља као и Сеча кнезова почетком 1804. узроковале су почетак буне на дахије која се претворила у Први српски устанак.

ДАХИЈЕ

ПЕСМА

- У песми су дахије описане као четири сложна богата брата. Имали су жељу да убију све српске кнезове, поглавице, кметове и остали српски народ, осим деце до седам година. Били су бездушни, жељни владавине. Силници који су се одметнули од владавине и закона. У песми „Почетак буне на дахије” хтели су да убију Илију Бирчанина.

A1

A2

A3

A4

Колона А

Б1

Б2

Б3

Б4

Колона Б

Конечно решение

Колона В

Колона Г

В4

Г4

В3

Г3

В2

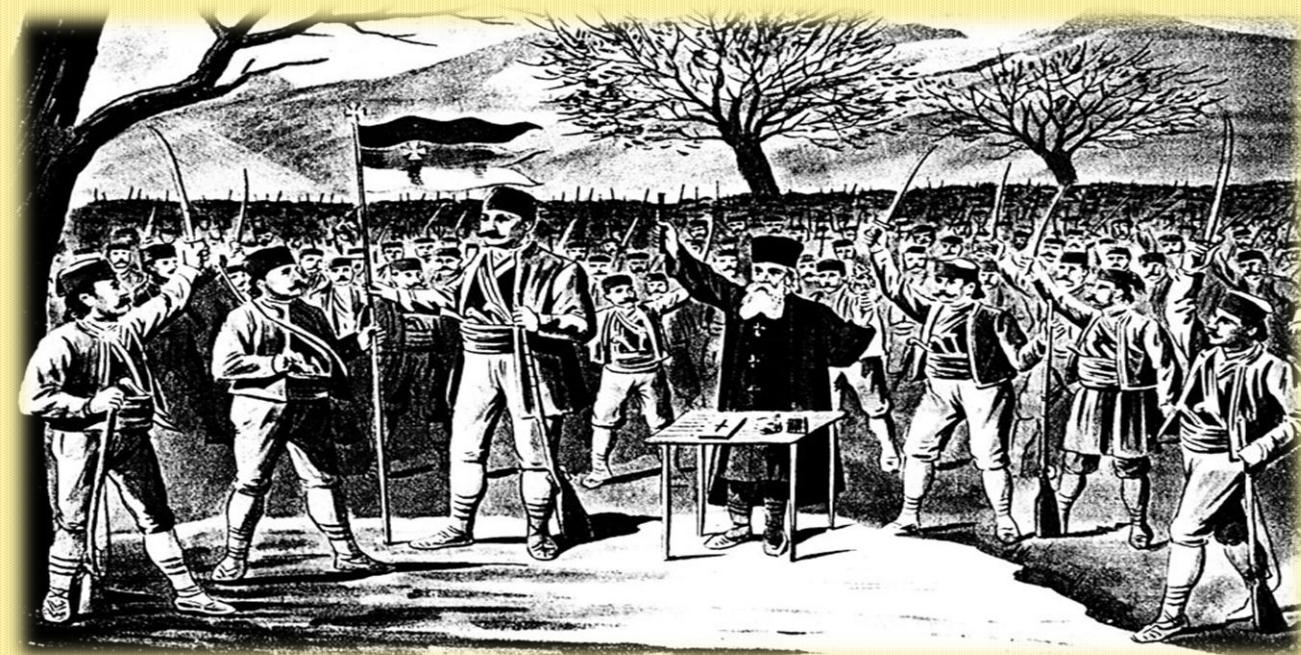
Г2

В1

Г1

ПОЧЕТАК БУНЕ НА ДАХИЈЕ

Трећи део

"Почетак буне против дахија" је најкрупнији бисер у круни наше епске поезије и представља најпознатију и најзначајнију песму слепог гуслара Филипа Вишњића. Историјска основа песме је Први српски устанак и погибија српских кнезова и виђенијих првака које су дахије погубиле у "сечи кнезова". Због насиља, пљачки, убистава 1804. године читава се Србија похајдучила и дигла на устанак. Ток догађаја даје се са обе супротстављене стране – и са српске и са турске. У уводним стиховима песник нам говори о немогућности српског народа да истрпи турски зулум и истиче, с једне стране неодлучност српских кнезова да крену у борбу, а с друге непоколебиву одлучност потлачених и обесправљених сељака да пруже отпор суровим освајачима.

ПРВИ СРПСКИ УСТАНАК

Филип Вишњић је један од најпознатијих српских гуслара и твораца српских народних песама. Филип Вишњић је рођен на Мајевици, у селу Горња Трнова, код Угљевика.

ШИТАЊА

- * Објасните зашто песма почиње помињањем речи чудо.
- * У периоду од 1800. до 1806. неке од астрономских појава које се помињу у песми (помрачење Сунца и Месеца и појава комете) заиста су се догодиле. Народни певач све ове појаве сместио је временски у 1804. годину. Објасните зашто.
- * За какав преступ ће дахије бити кажњене?
- * Набројте дахије које се спомињу у песми.
- * Који се празници помињу у песми?
- * Како се завршава песма?

Локализација: устаничка Србија, Београдски пашалук за време Првог српског устанка

Мотиви: буна, храброст, јунаштво, слога, правда, уједињеност, понос, сеча, погубљење

Тема: буна за ослобођење, за правду у Србији

Целине:1. Жеља за променом власти.

2. Бог шаље поруку Србима да је време за устанак.

3. Турци су очајни због астрономских појава.

4. Турци су немоћни док су Срби у "рају".

5. Одлука за сечу кнезова.

6. Сеча кнезова још више распламсава побуну.

7. Уплашени, Турци беже из градова.

8. "Једва чекам да се скине б'једа,
јер не могу да гледам у њега."

IV ДЕО

ЈЕЗИЧКО – СТИЛСКА АНАЛИЗА ПЕСМЕ
“ПОЧЕТАК БУНЕ НА ДАХИЈЕ”

- “Мили Боже, чуда великога”! –

СТЕРЕОТИПНИ

ПОЧЕТАК

- ”Боже мили! Чуда великога!
Кад се ћаше по земљи Србији
По Србији земљи да преврне
И да друга постане судија.
Ту кнезови нису ради кавзи,
Нит’ су ради Турци изјелице,
Ал’ је рада сиротиња раја,
Која глоба давати не може,
Ни трпити Турскога зулума;
И ради су Божји угодници,
Јер је крвца из земље проврела,
Земан дош’о, ваља војевати,
За крст часни крвцу прољевати,
Сваки своје да покаје старе...”

Песма почиње стилском фигуром која се зове...

- **СЛОВЕНСКА
АНТИТЕЗА**

- Које језичко – стилско средство је употребљено у стиху: ...“Небом свеци сташе војевати...”?
...“У тепсију звезде поваташе.”

-
- То стилско средство
назива се
ПЕРСОНИФИКАЦИЈА.

...” ’Ваку прву прилику вргоше:
Од Трипуна до светога Ђурђа
Сваку ноћцу мјесец се ваташе,
Да се Србљи на оружје дижу,
Ал’ се Србљи дигнут’ не смједоше.
Другу свеци вргоше прилику:
Од Ђурђева до Дмитрова дана
Све барјаци крвави идоше
Виш’ Србије по небу ведроме,
Да се Србљи на оружје дижу,
Ал’ се Србљи дигнут’ не смједоше.
Трећу свеци вргоше прилику:
Гром загрми на светога Саву
Усред зиме, кад му време није,
Сину муња на часне вериге,
Потресе се земља од истока,
Да се Србљи на оружје дижу,
Ал’ се Србљи дигнут’ не смједоше.
А четврту вргоше прилику:
Виш’ Србије на небу ведроме
Увати се сунце у прољеће,
У прољеће на светог Трипуна,
Један данак три пута се вата,
А три пута игра на истоку...”

Ово стилско средство назива се:

● **ГРАДАЦИЈА.**

- “Старац Фочо од стотину љета...”

Преувеличавање његове старости представљено је преко стилске фигуре...

- **ХИПЕРБОЛЕ**

“Нек је харач петнаест динари,
Нек је харач тридесет динари.
Не износ’те глоба ни пореза,
Не износ’те на рају биједа,
Не дирајте у њихове цркве...”

Понављање истих гласова на почетку стихова
назива се...

- **АЛИТЕРАЦИЈА**

- ...”Један данак ТРИ пута се вата...”
- ...”и из града сви СЕДАМ дахија...”
- ...”Па од јада свих СЕДАМ дахија...”
- ...”Старац Фочо од СТОТИНЕ љета...”
- ...”пак повика све СЕДАМ дахија...”
- Стилска фигура употребљена у стиховима назива се...

- **СТАЛАН БРОЈ**

-
- ...”Баџише је низ бијелу кулу...”
 - Стилска фигура која се често јавља у епским народним песмама назива се...

- **СТАЛНИ ЕПИТЕТ**

-
- Стилска фигура која описује нешто, обично придев по врсти речи.
 - Пример: Боже мили, брижни, невесели, велике дахије, ведро небо...
 - То је...

- **ЕПИТЕТ**

- ...”Турци, браћо, све седам дахија...”
- ...” Турци, браћо, све седам дахија...”
- Понављање истих почетних стихова у песми назива се...

- **ΑΝΑΦΟΡΑ**

-
- ...”него паз’те рају ко синови...”
 - ...”начетворо ко четири брата...”
 - Ова стилска фигура зове се...

- **ПОРЕЂЕЊЕ**

- ...”Цар умрије а ми остадосмо,
и ми нашег цара не слушасмо,
већ велики зулум подигосмо...”
-разлика између српске и турске војске
-разлика између зиме и пролећа

Овакво стилско средство назива се...

- **КОНТРАКТ**

- ...”кад устане кука и мотика,
биће Турком по Медији мука...”

- **МЕТОНИМИЈА**

- У песни имамо и језичко - стилско средство

ОНОМАТОПЕЈУ.

Пронађите и објасните.

- ...”Море, слуге, тамо пашче бац’те,
 ђе му гавран кости наћи неће...”

Ово стилско средство назива се...

-
- Назива се **СИМБОЛ.**

- Шта представља гавран у оваквим песмама?

